

DRŽAVLJANSKA VOJNA V ZDA

- nastanek l .1783 + svoja ustava
- po 1. ustavi imajo volil. Pravico le moški
- razdeljena na ZVEZNE DRŽAVICE – vodijo senatorji (iz vsake državice 2, v poslanski zbornici 1 predstavnik na 30.000 prebivalcev)
- EDINA vojna, na AMER. Tleh jih gospodarsko ni prizadela
- imajo 13 kolonij na V obali
- V 19. st. Se stranke delijo na:
 - REPUBLIKANCI – centralizirana oblast (hočejo, da je sedež vseh v enem mestu)
 - DEMOKRATI – decentralizirana oblast (hočejo, da ima vsaka država svoje)
- v ZDA NI fevdalizma
- so svobodni kmetje – kapitalizem
- demokrati v 19. st. Zahtevajo ODPRAVO SUŽENJSTVA – ABOLICIJ
- delavci se borijo za svoje pravice
- PROHIBICIJA ALKOHOLA – začne se razvijati črni trg – mafia
- FEMINIZEM – ženske se borijo za svoje pravice – do voljenja, da se lahko drugače oblačijo, ...
- Na začetku je bila poseljena le V obala – 13 kolonij
 - ko začnejo širiti
 - kupijo LOUSIANO (J)
 - od špancev kupijo FLORIDO
 - TEXAS in CALIFORNIO dobijo kot vojne nagrade
 - v CAL. Veliko zlata - “zlata mrzlica”
 - širijo se proti zahodu – čez prerijo
 - PRERIJA- veliko travnato območje – malo vode, sušno
 - v ZDA selijo predvsem Irci – zaradi pomanjkanja na irskem, ostali zaradi revolucije 1848
 - pozneje prigajajo tudi iz A-O (Slovenci – središče v Betlehemu)
- Gospodarstvo
 - S – industrija – ladjedelništvo
 - J – plantaže – bombaž, sladkorni trs
 - dosti sužnjev, pripeljanih iz Afrike
 - južnjaki želijo suženjstvo ohraniti – sužnja imajo za osebno lastnino
 - severnjaki se upirajo
- država ustanovljena od sužnjev – LIBERIJA (Afrika – vrnil domov)
 - liberty – svooda
 - gl. mesto – MONROVIJA – osvobodil jih je predsednik MONROE
- 1861 – 1865 = DRŽAVLJANSKA VOJNA = SECESIJSKA VOJNA (odcepitev)
 - Abraham Lincoln (S) – proti suženstvu – predsednik ZDA – po vojni v gledališču ustrelijo
 - deklaracija o enakopravnosti sužnjev
 - Na J želijo odcepitev, ker nočejo sprejeti tega, da bi več ne bilo sužnjev + S jim vsiljuje carino na tuje blago, ki na poceni izdelke iz E nabije cene – J želi prosto trgovino
 - GETTYSBURG – največja bitka, največ žrtev in EDINA VOJNA na tleh ZDA
 - Bitka med S in J, ki sta bila ves čas po moči v ravnotežju
 - ta vojna je vzela 21% ameriš. Prebivalstva
 - 1865 konec + zmaga S – J kapitulira
 - suženjstvo se konča
 - uporabljajo železnice, telegrafe, podmornice
 - še danes črnci zapostavljeni
 - Ku klux klan – gibanje bogatih meščanov, lastnikov veleposestev proti črncem
 - po novem morali delavce plačati
 - vsi imajo svoje pravice
 - razen ženske in indijanci

- Martin Luther King 1868 – atentat